

Manifest

Roel Schilt

Fotografie Silo

AOC Terra heeft gekozen voor de ontwikkeling van ‘school’ naar ‘hét regionale groene kennis- en praktijkcentrum in Groningen en Drenthe’, met een internationale uitstraling op de kernthema’s agro, food en groene leefomgeving. Terra investeert daarom de komende jaren in kennis, personeel en netwerk en dat in direct partnerschap met de regionale agenda van bedrijfsleven en overheden.

Tegen die achtergrond heeft AOC Terra de afgelopen twee jaar hard gewerkt aan een nieuw beleid. Ik spreek hier niet van de zoveelste vernieuwing of een beperkte aanpassing aan nieuw beleid, maar van een veel ingrijpendere opgave: een werkelijke systeeminnovatie.

Terra bereidt zich hier al langere tijd op voor. Op alle niveaus binnen de organisatie is geëxperimenteerd met nieuwe wegen. We hebben ons bezig gehouden met het nieuwe mbo-ontwerp zodat we effectiever kunnen opereren in deze nieuwe opgave. We hebben onze identiteit opnieuw gedefinieerd zodat we ons steviger kunnen positioneren. En we hebben ervaringen opgedaan met nieuwe samenwerkingsverbanden zodat onze docenten en studenten in binnen- en buitenland in nieuwe projecten met vele partners kunnen leren.

Het gaat er nu om de ingezette lijn door te zetten en goed te verankeren. De veelheid aan externe en interne kansen, bedreigingen, onzekerheden en ontwikkelingen vraagt om een gezamenlijk antwoord van het groene onderwijs. In het manifest hieronder heb ik de opgaven, obstakels en oplossingen in dit innovatieproces getracht kernachtig te formuleren. Ik hoop hiermee op een levendig debat, een gedeeld leerproces en een vruchtbare doorontwikkeling.

Waar staan we voor?

- AOC Terra wil zowel jonge als oudere mensen duurzaam opleiden.

- Wij doen dat door samen te werken en samen te leren, binnen en buiten de school, in goed geprogrammeerde coöperatie met de regio.
- Op die manier leveren we een constructieve bijdrage aan de professionalisering van de groene sector.
- Wij zorgen voor kennistransfer en innovatie in de regio en dragen bij aan economische en maatschappelijke waardetoevoeging door het bedrijfsleven.

Waar zitten de knelpunten?

- We kunnen nog onvoldoende hard maken dat we kennis aandragen die ondernemers kunnen vertalen in (economische) innovaties en investeringen – ondanks alles wat er daartoe is geïnvesteerd (GKC).
- We zijn losgeraakt van het bedrijfsleven, de lokale en regionale overheden en andere relevante partijen in ons werkgebied.
- We hebben te weinig aandacht voor nieuwe kennisdomeinen.

Hoe gaan we dat oplossen?

- We moeten aankomende en huidige professionals versterken met op de regio afgestemde competenties.
- Tot nu hebben we geprobeerd om dit binnen het huidige systeem op te lossen.
- Maar dat gaan we niet redden. Substantieel minder bekostiging en een forse hoeveelheid extra taken betekenen een serieus capaciteitsvraagstuk.
- Dat vraagstuk kan alleen maar opgelost worden door slimme samenwerking met spelers in en rond de regio.
- Samen ontwikkelen we nieuwe competenties, programma's en

verdienmodellen. Zowel de school als de regio gaan hieraan inhoudelijk en financieel bijdragen. Dit noem ik cofinanciering.

- We noemen deze 'overall'-aanpak 'Regioleren'. Dat gaat verder dan onderwijskundige vernieuwing.
- We ontwikkelen hiervoor een model dat zowel in de praktijk als in de wetenschap een bestaansrecht heeft. Een leerstoel en een lectoraat vormen hiervoor de legitimatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onze organisatie en ons curriculum en rooster richten op maximale flexibiliteit voor een optimale samenwerking met onze partners in de regio.
- Ons onderwijs zo organiseren dat innovatiedoelen- en resultaten permanent aan onze opleidingen en activiteiten zijn verbonden.
- Samen met bedrijfsleven en overheden een gedeelde agenda ontwikkelen op een herkenbare schaal.

Wat betekent dat concreet?

- Onderwijsteams binnen de scholen slaan de handen ineen, om hun aanbod af te stemmen op de vraag uit de regio vanuit het perspectief van 'voorbereiden op' (leerlingen) en 'ondersteunen van' (werknemers en ondernemers) leven lang leren.
- Laten we daarbij vooral beseffen dat deze permanente innovatie (opdracht) ook een permanente bekostiging nodig heeft. We ontwikkelen daarom ons MTIP door de beschreven systeeminnovatie als basis voor de investering te hanteren. De verkregen MIP-gelden van het ministerie van EZ, geschakeld aan reguliere middelen moeten in principe ge-cofinancierd kunnen worden met middelen van de betrokken overheden en het bedrijfsleven – lokaal, regionaal en Europees. Innovatiegelden worden pas uitgegeven als er sprake is van aantoonbare financiering vanuit onderwijs en regio.

- Het innovatietraject wordt in een organogram uitgewerkt waarbij het CvB intensief kan sturen en begeleiden. We geven daarbij bijzondere aandacht aan de positionering van TerraNext. De dagelijkse aansturing van het innovatietraject ligt in handen van onze interne transitie-manager.
- Dit gaan we koppelen aan onderwijskundige vernieuwingen. We zorgen voor een permanente verbinding van leerlingen, docenten en regio. En we ontwikkelen praktijkmodules die gevolgd worden door leerlingen als ondernemers. Dan ontstaan grotere volumes waardoor specialisaties kunnen worden onderhouden. Dat levert het toponderwijs op.
- We gaan door op basis van de opbrengsten van regioleren: zowel intern als extern en in verbinding van beide naar het niveau waarop AOC Terra permanent in verbinding staat met de omgeving. Dit traject wordt Terra-breed georganiseerd.
- AOC Terra stelt een begroting vast op basis waarvan ze deze transitie kan uitvoeren en ontwikkelt een dekkingsplan. De begroting moet voorzien in een bedrag ter grootte van de wegvallende middelen.
- Het Terra-Model voor regioleren wordt geborgd, intensief gemonitord en gedocumenteerd (vanuit een kennispool rond ons embedded lectoraat).
- Om een landelijke status te verwerven werkt Terra hierin samen met Wellant.

Wat verwachten we van onze partners?

- Het bedrijfsleven organiseert zich op een regionale schaal en formuleert samen met ons de innovatie-ambities en de kennisvragen.
- De regiopartners bouwen samen met ons een uitvoeringsprogramma met subprogramma's en projecten om de kennisvragen te beantwoorden.

- Het bedrijfsleven, de overheid en wij als onderwijs mobiliseren de fondsen, zodat we slim gebruik kunnen maken van lokale, regionale, nationale en Europese innovatieprogramma's.

Wat verwachten we van de politiek?

- Wees duidelijk dat je de geschetste ontwikkelingen wenst en stuur daarop.
- Reduceer de wettelijke beperkingen van het groene mbo, vooral het bijzonder bevoegd maken van bepaalde docenten uit het bedrijfsleven. AOC Terra wil een pilotstatus.
- Bevorder dat scholen regionaal slim samenwerken voor leven lang leren en de programmatische macrodoelmatigheid. AOC Terra wil dit in de praktijk brengen.
- Bevorder dat innovatie (net als arbeidsvoorziening) structureel wordt ingebouwd in de mbo-programma's in permanente schakeling met het regionale bedrijfsleven. AOC Terra wil deze uitdaging aangaan.
- Leg niet teveel beperking op aan de mogelijkheden in het mbo-opleidingsaanbod. Laat regionale en lokale overheden en bedrijfsleven meepraten en meefinancieren. AOC Terra denkt dit te kunnen realiseren.
- Maak meerjarenprogramma's in samenspraak met regio en streek, stel scholen daardoor in de gelegenheid innovatie als een permanente taak te organiseren.
- Bevorder de onderlinge verbinding van de diverse intermediaire organisaties Groene Tafel, Aequor, AOC Raad en Sac-HAO met het proces in de regio. AOC Terra wil ook hier graag een pilotstatus.
- Vereenvoudig de aanvraag- en toekenningsmethodiek van de innovatiemiddelen in de hele groene kennis- en onderwijskolom.

Over de auteurs

André Bomers (1949) boerenzoon, was onderwijzer en beleidsmedewerker. Daarna directeur (1983) van de Middelbare Land- en Tuinbouwschool in Zenderen. Na vier jaar HAS Den Bosch keerde hij terug naar Twente, werd algemeen directeur van AOC Twente en vervolgens tot 2012 voorzitter CvB van AOC Oost. Was actief in tal van organisaties waaronder de AOC Raad.

Frans Hoeks (1948) is na de middelbare en hogere landbouwschool vanaf 1977 werkzaam geweest in het groen onderwijs, eerst als docent, daarna directeur RMLTS-Tiel, directeur MAS-Boxtel, voorzitter centrale directie AOC Midden & Oost Brabant en tot slot voorzitter CvB Helicon Opleidingen in de periode 1997-2013. Daarnaast zat hij in het dagelijks bestuur van de AOC Raad en de Groene Kennis Coöperatie (GKC).

Wim Drost is sinds 1993 directeur van het Ontwikkelcentrum. Daarvoor was hij achtereenvolgens leraar wiskunde (1979-1987) en uitgever bij een educatieve uitgeverij (1987-1993).

Eric Holtslag is sinds februari 2014 interim-directeur bij Aequor. Daarvoor was hij directeur van een kinderopvangorganisatie en directeur van een organisatie op het gebied van arbeidsmarkt en opleiding in de techniek. Zijn roots liggen in het bedrijfsleven, waarbij arbeidsmarkt, opleiding, ontwikkeling, klant- en marktgericht werken steeds centraal staan in zijn loopbaan.

Willem Foorthuis is sinds 2014 transitie-manager bij AOC Terra. Daarvoor was hij lector Regionale Transitie/Regional Development & Innovation bij Hogeschool Van Hall Larenstein en directeur van het Keuning Instituut in Groningen. Daarnaast was hij programmaleider van het GKC-Programma Regionale Transitie.

Frank de Jong is sinds 2006 lector Kennis creëren en ecologisch intelligent denken bij Stoas Vilentum Hogeschool. Daarvoor was hij als docent en onderzoeker werkzaam bij onder andere Wageningen University, de Politie Academie, Nederlandse Spoorwegen en de Radboud Universiteit.

Pim Kooij (1945) studeerde geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Als medewerker aan de RUG promoveerde in 1986 op het proefschrift Groningen 1870-1914. Sociale verandering en economische ontwikkeling in een regionaal centrum. In 1988 werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar Economische en Sociale Geschiedenis van Stad en Platteland aan de RUG. In 1998 werd hij gewoon hoogleraar in de Economische en Sociale

Geschiedenis. Deze 50% baan werd gecombineerd met een halftijds baan als hoogleraar Agrarische Geschiedenis aan Wageningen Universiteit. Tevens werd hij directeur van het Nederlands Agronomisch Historisch Instituut. Al deze functies vervulde hij tot 2010.

Sabine Lutz was vanaf het eerste begin betrokken bij de conceptontwikkeling van de Kenniswerkplaats. Zij werkt bij SHARE Foundation en doet onderzoek naar nieuwe en duurzame vormen van samenwerking tussen overheid, onderzoek, onderwijs, ondernemers en burgers.

Marcel Kooijman (1952) studeerde sociologie aan de Landbouwuniversiteit in Wageningen. Hij was achtereenvolgens Onderwijssecretaris bij de Katholieke Nederlandse Boeren- en Tuindersbond, directeur van de Tuinbouwwak-school in Vught en lid van de Adviesraad voor het Voortgezet Onderwijs (ARVO). Vanaf 1991 is werkzaam voor de AOC Raad.

Michiel van Mil was onder andere directeur van het Prof. H.C. van Hall Instituut in Groningen en lid van de Onderwijsraad. Hij ontwikkelt publiek-private samenwerkingsprojecten op het gebied van mbo en hbo in binnen- en buitenland.

Gonneke Leereveld is directeur van ManageMind Group, een bedrijf dat zich focust op het begeleiden van samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en ondernemers in de (internationale) regio.

Loek Nieuwenhuis was achtereenvolgens hoofd Bureau Arbeidsmarktonderzoek bij Stoas, hoogleraar Onderwijskunde Beroepsonderwijs aan de Universiteit Twente en senior onderzoeker IVA. Momenteel is hij hoogleraar aan het Welten-Instituut van de Open Universiteit en Lector Beroepspedagogiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN).

Roel Schilt is sinds 2003 voorzitter College van Bestuur van Onderwijsgroep Noord waaronder AOC Terra, het Dollard College en rsg De Borgen vallen. Daarvoor was hij achtereenvolgens leraar, cursuscoördinator en adjunct-directeur op de landbouwschool in Heino. In 1999 werd hij lid van de Centrale Directie van AOC Noord en drie jaar later voorzitter om in 1999 voorzitter van het College van Bestuur te worden van AOC Terra.

Frans Traa (1952) studeerde Zoötechniek aan de Landbouwuniversiteit Wageningen, was daarna docent Rijks Hogere Landbouwschool Groningen, directielid Prof. H.C. van Hall Instituut in Groningen, lid CvB Van Hall Instituut Leeuwarden, zelfstandig interimmanager en projectleider en nu sinds 2012 manager van Kenniswerkplaats Westerkwartier en hybride school Terra.

Ton Stierhout (1957) heeft als opleidingen Sociale Academie, Sociologie van Planning en Beleid aan de Rijksuniversiteit Utrecht en Professioneel Interimmanagement bij Nyenrode. Hij heeft gewerkt als personeelsfunctionaris en vervolgens als docent en coördinator HRM-masteropleidingen. Hij was interimmanager, directeur Bedrijfsvoering en gemeentesecretaris en is sinds 2011 voorzitter CvB bij Nordwin College.

Gerlinde van Vilsteren studeerde Levensmiddelentechnologie aan de Wageningen Universiteit, heeft gewerkt bij onderzoeksinstituten ATO en is vervolgens overgestapt naar beleid en strategie bij het Bestuurscentrum van Wageningen UR. Sinds 2010 was zij directeur van de Groene Kennis Coöperatie (GKC) en sinds 2014 directeur van het Centre for Biobased Economy, onderdeel van Wageningen UR.

Ton Stok is projectmanager internationale projecten Wellantcollege en voorzitter van Europea NL. Daarvoor was hij programmeur van het GKC-Programma Internationalisering.

Wilbert Waggelink is opleider in het domein voeding en productie bij Stoas Vilentum Hogeschool Wageningen en projectleider van het innovatieproject 'Van regiovraag naar reguleren'.

Renate Wesselink is universitair docent bij de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies van Wageningen University. Doet onderzoek naar de rollen en de ontwikkeling van docenten in het beroepsonderwijs (specifiek regioleren), competentieontwikkeling en duurzaamheid. Daarnaast geeft zij les in human resources, verandermanagement en duurzaamheid.

Vinus Zachariasse (1942) was aanvankelijk werkzaam als wetenschappelijk medewerker bij de Landbouwhogeschool Wageningen en trad in 1972 in dienst bij het Landbouw-Economisch Instituut (LEI) in Den Haag. Hij vervulde daar verschillende managementfuncties en werd Algemeen Directeur van het LEI (1990-2001) en van de Social Sciences Group van Wageningen UR (2001-2005), waarvan het LEI en het Departement Maatschappijwetenschappen van Wageningen Universiteit deel uit maakten. Hij was buitengewoon hoogleraar aan de Landbouwhogeschool Wageningen. Na zijn pensionering in 2007 was hij werkzaam in consultancy en was hij voorzitter/lid van diverse commissies en besturen binnen en buiten de agrarische sector, onder andere voorzitter van het Bestuur van de Groene Kennis Coöperatie (2009-2014). Momenteel is hij directeur/eigenaar van Synther Consultancy BV.

Wim van der Zwan is o.a. voorzitter Stichting RolloverOnderwijs; Authentiekleren/Bedrijfsleren/Regioleren en adviseur en consultant bij diverse scholen. Voor zijn pensionering was hij beleidsmedewerker, coach en projectcoördinator projectonderwijs in maatschappelijk context bij Edudelta College te Goes.